

1920 Hou Savværk

Bloksav

Hou Savværk

I begyndelsen af 1920'erne startede Carl Jensen fra Odder savværket ved stranden der, hvor Tunøgade ender, og hvor der her i 2016 er udstykket 12 grunde. Carl Jensen var født i Holstebro 22/5-1889, og han var en meget dynamisk mand. Carl, der samtidig etablerede Hou Møbelfabrik og senere Hou Polstermøbelfabrik i 1936, ejede også Falling Savværk og Jernbanehotellet i Odder. I Ning og Hads Herred var der i 1922 registreret 99 biler fra X 500 til X 599, og Carl Jensen, der også var ejer af Odder Automobilhandel, havde bil nr. X 500. Så en foregangsmand - det var han.

Carl Jensen

I Kaj Henning Jensens bog og andre kilder står der, som tidligere nævnt, at savværket startede i begyndelsen af 1920`erne. Vi har i Odder Lokalhistoriske Arkiv fundet et notat fra 1992, hvor det bl.a. fremgår, at savværket startede i slutningen af 1920`erne. Det virker mere realistisk, da vi ved, at Stamhuset Rathlousdal oprindeligt ejede hele Hou. I 1891 arvede C.F.E. von Holstein Rathlou fra Stamhuset arealet, hvor savværket og møbelfabrikken senere kom til at ligge.

Enken fru Sophie von Holstein Rathlou overtog arealet i 1920. Ifølge tingbogen blev hun umyndiggjort i 1927, og denne umyndiggørelse blev først ophævet i 1931. Vi ved samtidig, at enkefrue Sophie ikke ville acceptere de handler, der var sket, da hun var umyndiggjort, hvorfor der blev en lang retssag om ejerskabet. I 1935 afgjorde højesteret stridigheden, og enkefrue Sophie tabte sagen. Carl Jensen nåede aldrig at få skøde på savværket og møbelfabrikken på grund af retssagen og konkursen, men i maj 1935 måtte enkefruen underskrive skøde til Valdemar Jensen, og dette skøde blev tinglyst den 2/9-1935.

Da savværket startede, blev der losset meget træ fra Norge og Sverige på havnen. Havets vognmænd, som de mange fragtskibsskipper blev kaldt, kom ofte med tømmer og kævler, der blev skåret op, forarbejdet og solgt videre. Værket havde dengang mange store ordrer på skibstræ til kutterværfterne i Esbjerg, Hirtshals og Skagen. Transportmulighederne var gode, da jernbanen gik helt ned til havnen.

Her er Pier Blicher og Aksel Møller i gang med at stable planker, der har været igennem gittersaven.

I 1930`erne var der den største økonomiske krise nogensinde. Den ramte Carl Jensen hårdt. Både savværket, møbelfabrikken og Odder Automobilhandel gik konkurs i 1931. Carl skyldte på det tidspunkt kr. 1.199.000,- til banken – forestil jer, det svarer til kr. 30 mill. her i 2016. Det var mere end banken kunne klare, hvorefter Odder Bank gik konkurs i 1932. Naturligvis var det en stor skandale dengang, men det er klart, at i nedgangstider køber ingen hverken møbler eller biler. Aarhus Privatbank overtog Odder Bank, og stillede garanti for sparerne. Savværket, møbelfabrikken og Odder Automobilhandel blev solgt til automobilhandler Valdemar Jensen, Horsens.

Den 18/1-1936 kunne man læse i Odder Dagblad, at Anklagemyndigheden havde frafaldet anke om dommen i Odder Bank sagen, og at Statsadvokaten besluttede, at der ikke skulle foretages videre i undersøgelsen mod fhv. direktør Carl Jensen, Odder.

Det lykkedes dog ikke Valdemar Jensen at gøre virksomhederne rentable. Han gik også konkurs, hvorefter Emil Bonde i foråret 1938 købte Hou Savværk og Hou Møbelfabrik af konkursboet.

Emil Bonde samarbejdede under krigen med tyskerne, derfor findes der på nettet i Rigsarkivet under Statens Arkiver politirapport m.v. vedr. landsskadelig virksomhed, korrespondance vedr. værnemagerleverancer m.v. Der er kun adgang til indholdet af disse papirer efter særlig tilladelse, men der er ingen tvivl om, at der kom et retsligt efterspil. Hou Savværk producerede nemlig træbarakker til den tyske værnemagt. Produktionen foregik dels nede på havnen og dels i en nyopført lade på Gersdorffslund, der var beslaglagt til formålet. Når barakkerne mindede om jernbanevogne, var det ingen tilfældighed, idet en sådan konstruktion lettede transporten, der foregik via jernbanen. En del af barakkerne blev sendt til Tyskland for at lette boligsituationen, og en del blev brugt af tyskerne selv bl.a. i deres hovedkvarter i Silkeborg Bad og i deres lejr i Gl. Rye.

Efter tyskernes kapitulation havde Arbejds- og Socialministeriet beslaglagt barakkerne. Otte af de barakker, der var lavet i Hou, kom i 1948/49 tilbage til byen, da de blev købt af Samfundet og Hjemmet for Vanføre – nu Egmont Højskolen. Barakkerne, der i daglig tale blev omtalt som "tyskerbarakkerne", var i brug til ferieophold i knap 30 år.

I marts 1945 udførte modstandsfolk sabotage mod de to fabrikker. Det kan man læse mere om under 1932 Hou Møbelfabrik.

Efter krigen blev Emil Bonde tvunget til at sælge, og A/S Hindenburgs Eftf., København købte i 1945 savværket og møbelfabrikken. I 1947 blev savværket matr. nr. 23at Halling by og sogn solgt til A/S Jørgen Jørgensen, Århus, og byens to største arbejdspladser ophørte nu med fælles ejerskab.

Foto fra Hou fra krigens tid

Gennem tiderne var Hou Savværk arbejdsplads for adskillige Hou-borgere. Da det kørte bedst i begyndelsen af 1950`erne var der ca. 50 ansatte. På det tidspunkt havde ejeren A/S Jørgen Jørgensen, Århus ansat Hougård og Aage Beck som værkførere, og de to drev værket, så det dengang havde den største omsætning.

1962 Hou Savværk brænder

I slutningen af juni måned 1962 raserede en voldsom brand savværket og ødelagde flere kostbare maskiner, kontoret og maskinhallen. Nogle lagerbygninger et stykke fra fabrikken blev dog reddet. Det var ret så dramatisk, da et bølgebliktag styrtede sammen midt under slukningsarbejdet, men heldigvis kom ingen til skade. Odder Brandvæsen var på stedet meget hurtigt, og i løbet af en halv time var ilden nedkæmpet. Naboen Hou Transformatorstation var en overgang truet af ilden, og derfor var Boulstrup Elektricitetsværk nødt til at afbryde strømmen i byen i længere tid. Samtidig med at strømmen blev afbrudt, stoppede Hou Vandværks motor, men brandvæsenet kunne heldigvis hente vand fra Kattegat ved hjælp af lange slanger. Ejeren var dengang Normann Larsen, Hou, og bygningerne var forsikret for kr. 66.200,-.

Hou Savværk lukker

Savværket blev bygget op igen efter branden, men op gennem 1960`erne blev konkurrencen hårdere, transportudgifterne for store og maskinerne var ikke tidssvarende. Man kan sige, at tiden var "løbet fra" Hou Savværk, og ejeren Normann Larsen gik konkurs, hvorefter savværket den 5/10-1962 blev overtaget af den tidligere ejer A/S Jørgen Jørgensen, Århus.

Savværket fungerede efterhånden kun som lagerplads for møbeltræ, hvorfor firmaet ønskede at flytte trælageret fra Hou til Århus.

Grunden, der var på 6.500 m², og ca. 1/3 del af dette areal var under tag, blev hurtig sat til salg. Der var ingen interesserede købere, og da selskabet samtidig gik dårligere og dårligere, måtte også A/S Jørgen Jørgensen erklære sig konkurs.

I 1969 købte naboen Gern Møbelfabrik savværket, hvorefter møbelfabrikken og savværker igen kom under samme ejer.

Save, kraner m.v. blev fjernet, og pladsen blev brugt til opbevaringsplads for møbelfabrikken. Da møbelfabrikken i 1975 gik konkurs, overtog Jyske Bank savværket og møbelfabrikken. Odder Kommune og Århus Amt købte senere virksomhederne. De rev bygninger ned for at give plads til den nye færgehavn, som blev indviet den 26/9-1981.

Kilder

- En rest af et fiskerleje begyndelsen til en by af Kaj Henning Jensen
- En egn - et spor gennem tiden ved HHJ`s 125 års jubilæum
- Aarhus Stiftstidende 28/6-1962 og 23/9-1962
- Fra fæstegård til højskole af Karsten Andersen
- Bilregisteret fra 1922 - Aarhus Amt
- Hou erhvervsliv i 150 året for Hou by 1996 af William Holstein-Rathlou
- Tingbogsoplysninger fra Landsarkiver i Viborg
- Notat fra 1992 fra Odder Lokalhistorisk Arkiv
- Diverse artikler fra Odder Dagblad fra 1932 vedr. konkurser samt 18/1-1936

Artiklen er skrevet af Kirsten Mørk i 2016